Amsterdam UMC
Universitair Medische Centra

CORONEL INSTITUUT VOOR ARBEID EN GEZONDHEID

100 JAAR
ARBEID EN GEZONDHEID

JAARVERSLAG 2019

Klik op de iconen voor directe navigatie

Colofon

Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid
Amsterdam UMC, locatie AMC

Coronel Institute of Occupational Health
Amsterdam UMC, location AMC

Meibergdreef 9
1105 AZ Amsterdam

coronel@amc.uva.nl

T +31 (0)20 566 53 25

Tekst: Edwin Boezeman, Bedra Horreh, Carel Hulshof, Felicia Los, Henk van der Molen, Art van Schaaijk, Steven Visser, Mariska de Wit

Redactie: Edwin Boezeman, Bibi Groendijk, Bedra Horreh, Carel Hulshof, Felicia Los, Amin Khan, Els Ruijer, Art van Schaaijk, Steven Visser, Mariska de Wit

Ontwerp: CO3, Toon van Lieshout

World Health Organization

VOORWOORD

100 JAAR ARBEID EN GEZONDHEID

In 2019 bestond het Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid 60 jaar. In 2020 bestaan het bij het Coronel Instituut horende Nederlands Centrum voor Beroepsziekten en de Polikliniek voor Mens en Arbeid respectievelijk 25 en 15 jaar. Samen betekent dat 100 jaar inzet op onderzoek, onderwijs, maatschappelijke dienstverlening en patiëntenzorg op het gebied van arbeid en gezondheid! Wij laten dat niet zomaar voorbij gaan en wilden dit in 2020 met een speciale gelegenheid vieren. Door de Coronacrisis zal dit naar voorjaar 2021 doorgeschoven worden.

Ook in een ander opzicht was 2019 en wordt 2020 een memorabel jaar. In een nieuwe organisatorische structuur zal het Coronel Instituut binnen de Divisie Eerstelijnszorg, Public Health & Methodologie ('Divisie 10') van het Amsterdam UMC voortaan samen met de afdeling Sociale Geneeskunde van het AMC en de afdeling Sociale Geneeskunde van VUmc deel gaan uitmaken van een nieuwe afdeling 'Public and Occupational Health'. Hiermee wordt de fusie tussen AMC en VUmc ook voor het Coronel Instituut nu heel concreet. Naast de schaalvergroting van de nieuwe afdeling in zijn geheel betekent het dat er zo'n 40 nieuwe collega's bij komen die zich ook bezighouden met arbeid en gezondheid. Met deze bundeling van krachten willen we uitblinken in excellent en praktisch relevant onderzoek, dat bruikbaar is voor de professionals in de praktijk. Hoewel het onderwijs aan de locaties AMC en VUmc voorlopig gescheiden blijft willen we een bijdrage leveren aan goed en innovatief onderwijs over arbeid en gezondheid door steeds meer te komen tot een gezamenlijk docentenkorps voor beide geneeskundeopleidingen geneeskunde en andere opleidingen. Samen zijn we nu veruit de grootste academische afdeling op het gebied van arbeid en gezondheid in Nederland en ook een van de grootste van Europa. Dat is mooi maar schept uiteraard ook verwachtingen en verplichtingen.

Dit jaarverslag laat een overzicht zien van activiteiten die in 2019 vanuit het Coronel Instituut op het gebied van onderzoek, onderwijs en zorg zijn ondernomen, zowel op wetenschappelijk als op maatschappelijk gebied. Het instituut zal als organisatorische entiteit opgaan in het nieuwe geheel maar de naam Coronel Instituut blijft in stand voor kwalitatief hoogwaardig onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg op het terrein van arbeid en gezondheid.

Mede namens alle medewerkers van ons instituut bied ik u hierbij het jaarverslag over 2019 aan en ik nodig u van harte uit om hierover met ons contact te zoeken of van gedachten te wisselen.

Prof. dr. Carel Hulshof,
waarnemend afdelingshoofd

Het Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid

Afdeling van het Amsterdam UMC, locatie AMC, Amsterdam

Het Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid is een afdeling van het Amsterdam UMC, locatie AMC, en maakte in 2019 deel uit van de Divisie Eerstelijnszorg, Public Health & Methodologie ('Divisie 10') van het Amsterdam UMC. Het instituut richt zich op vraagstukken op het gebied van arbeid en gezondheid, waarbij de gezondheid van de werkende of patiënt in relatie tot zijn/haar werk centraal staat. Wij doen hoogwaardig onderzoek en verzorgen kwaliteitsonderwijs op het gebied van arbeid en gezondheid, dragen bij aan kennisverspreiding naar (para)medische professionals en maatschappelijke partijen en leveren topreferente zorg bij complexe arbeidsrelevante aandoeningen. De medische professionals waar wij ons op richten zijn vooral bedrijfsartsen en verzekeringsartsen.

Waarnemend hoofd van de afdeling is tot 1 juni 2020 prof. dr. Carel Hulshof. Per 1 juni 2020 treedt prof. dr. Allard van der Beek aan als nieuw afdelingshoofd voor de gefuseerde nieuwe afdeling 'Public and Occupational Health'. In 2019 kende het Coronel Instituut drie bijzondere leerstoelen: een bijzondere leerstoel Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde vanuit de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) (tot 1 mei 2020 ingevuld door prof. dr. Carel Hulshof;

daarna zal hij opgevolgd worden), een bijzondere leerstoel Sociale Verzekeringsgeneeskunde vanuit het Instituut Gak (met ingang van 1 september in 2019 ingevuld door prof. dr. Sylvia van der Burg-Vermeulen), en een bijzondere leerstoel Arbeid en Revalidatie vanuit de Stichting Heliomare (momenteel ingevuld door prof. dr. Coen van Bennekom).

Naast de uitvoering van de kerntaken onderzoek en onderwijs in het Amsterdam UMC zijn kennisverspreiding en maatschappelijke dienstverlening belangrijke activiteiten van de afdeling. Zo zijn het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB), het Kenniscentrum Verzekerings-geneeskunde (KCVG), de Polikliniek voor Mens en Arbeid (PMA) en het Kenniscentrum Medische Keuringen in Arbeid (KMKA) onderdeel van de afdeling. Wij participeren in de Netherlands School of Public and Occupational Health (NSPOH) en brengen ons onderzoek onder in het Amsterdam Public Health research institute (APH) en Amsterdam Movement Sciences (AMS). Voor de Wereldgezondheidsorganisatie is het Coronel Instituut een Collaborating Center in Occupational Health. Diverse medewerkers van ons instituut zijn actief in de organisatie en wetenschappelijke commissies van de International Commission on Occupational Health (ICOH).

Naast de bestaande Principal Investigators (PI's): dr. Sanja Kezic en dr. Angela de Boer werden in 2019 vier nieuwe PI's benoemd: dr. Paul Kuijer, dr. Karen Nieuwenhuijsen, dr. Jan Hoving en dr. Henk van der Molen. De staf 'onderzoek' wordt voorgezeten en gecoördineerd door dr. Angela de Boer. Het door ons verzorgde onderwijs voor geneeskundestudenten (curriculum Epicurus/Curius), studenten Medische Informatiekunde, en post-graduate en masteronderwijs wordt gecoördineerd door de staf 'onderwijs' onder voorzitterschap van drs. Jeroen Croes. Dr. Karen Nieuwenhuijsen is namens de afdeling in locatie AMC een van de Principal Educators. Het NCvB staat onder leiding van dr. Henk van der Molen. De PMA staat onder leiding van prof. dr. Carel Hulshof (per 1 april 2020 is prof. dr. Carel Hulshof opgevolgd door dr. Frederieke Schaafsma), die daarnaast het AMC-deel van het KCVG tijdelijk leidt.

HET CORONEL INSTITUUT VOOR

PROFESSIONALS

Het uitvoeren van PMO gericht op de psychische gezondheid van werknemers in de zorg

door Felicia Los

In het kader van het onderzoek 'ketenaanpak depressie-preventie' heeft **drs. Felicia Los** onder begeleiding van **dr. Karen Nieuwenhuijsen**, **prof. dr. Carel Hulshof**, **dr. Henk van der Molen**, en **dr. Angela de Boer** een training ontwikkeld voor bedrijfsartsen en arboverpleegkundigen in het uitvoeren van een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) gericht op de psychische gezondheid van werknemers in de zorg. Deze training is onderdeel van het VWS-project 'ketenaanpak depressiepreventie' waarin NVAB, V&VN en Trimbos samenwerken.

Wat is de aanleiding voor het onderzoeksproject?
Het werken in de zorg gaat gepaard met stressvolle omstandigheden en is dan ook risicovol als het gaat om het ontwikkelen van psychische klachten. Uit onderzoek blijkt dat psychische klachten vaker voorkomen bij werknemers in de zorg. Het PMO is een preventieve activiteit om risico's en beginnende klachten vroegtijdig op te sporen, en interventies in te zetten om verergering of ontstaan van klachten te voorkomen. Uit eerder onderzoek onder verpleegkundigen bleek dat het inzetten van een PMO gericht op mentale gezondheid werkfunctioneren en werkvermogen verbetert, en kosteneffectief kan zijn voor de werkgever. Toch wordt dit PMO nog niet regelmatig ingezet. Het doel van deze training is om bedrijfsartsen en arboverpleegkundigen te trainen en motiveren in het uitvoeren van PMO's.

Een PMO gericht op mentale gezondheid van verpleegkundigen verbetert werkfunctioneren en werkvermogen

Kan je wat vertellen over het verloop van het project?
Na een eerste training hebben we input van de deelnemers via evaluatieformulieren en twee interviews gebruikt om de uiteindelijke training te ontwikkelen. Op dit moment hebben we twee trainingen verzorgd, waaraan in totaal 40 bedrijfsartsen en arboverpleegkundigen hebben deelgenomen. Een derde training staat gepland. Om te onderzoeken in hoeverre de training de kennis en geloof in eigen kunnen om het PMO psychische gezondheid uit te voeren verbetert, vullen de deelnemers vooraf en na de training een vragenlijst in.

Wat zijn de belangrijkste inzichten uit het project?
Bij het uitzetten van de uitnodiging via de beroepsverenigingen van bedrijfsartsen en arboverpleegkundigen stroomden de aanmeldingen binnen! Het onderwerp PMO psychische gezondheid lijkt dus erg relevant te zijn.

Meer informatie over het project is hier te vinden.

Signalering en preventie van beroepsziekten veroorzaakt door gevaarlijke stoffen

door Felicia Los

Marijke Schutte

Wat is de aanleiding voor dit onderzoekproject?
Bij het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) is het afgelopen jaar een onderzoek uitgevoerd in het kader van de overheidscampagne "Veilig werken met gevaarlijke stoffen". Het doel van het onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de signalering en preventie van de beroepsgebonden huid- en luchtwegaandoeningen COPD, astma en contacteczeem.

Kan je wat vertellen over het verloop van het project?
Het onderzoek werd uitgevoerd in de sectoren bouw, installatiebranche en overige mkb-bedrijven.
Het project bestaat uit een observationele studie bij bedrijfsartsen en kwalitatief onderzoek in de vorm van focusgroepen en interviews.
Tijdens de observationele studie werden bedrijfsartsen gevraagd om COPD, astma en contacteczeem te melden volgens een geprotocolleerde werkwijze, bestaande uit een stappenplan en scorelijsten. De bedrijfsartsen kregen vanuit het onderzoeksteam arbeidshygiënische ondersteuning bij het bepalen van de beroepsgebonden risicofactoren.
Het kwalitatief onderzoek bestond uit twee focusgroepen met bedrijfsartsen, arbeidshygiënisten en veiligheids-kundigen, en interviews met werkgevers en werknemers uit de bouw en installatiebranche. Alle deelnemers zijn gevraagd naar de bevorderende en belemmerende factoren voor de implementatie van preventieve maatregelen. Dit leverde zes thema's op: 'Attitude', 'Signaleren', 'Kennis en vaardigheden', 'Technische middelen', 'Organisatie arbozorg' en 'Organisatie van werk'.

Een bevorderende factor is bijvoorbeeld "een goede veiligheidscultuur binnen het hele bedrijf", Een belemmerende factor is bijvoorbeeld "geen automatische samenwerking tussen bedrijfsarts en arbeidshygiënist".

Voor het verbeteren van de kwaliteit van de signalering is het belangrijk dat bedrijfsartsen genoeg tijd hebben om naast verzuimbegeleiding verdiepend onderzoek te doen naar de oorzaken van de aandoeningen.

Wat zijn de belangrijkste nieuwe inzichten uit het project?
Voor het verbeteren van de kwaliteit van de signalering is het belangrijk dat bedrijfsartsen genoeg tijd hebben om naast verzuimbegeleiding verdiepend onderzoek te doen naar de oorzaken van de aandoeningen. Dit verbetert niet alleen de signalering maar ook de preventie van deze aandoeningen. Door het signaal kan beroepsgebonden blootstelling worden onderzocht en kunnen de juiste preventiemaatregelen worden toegepast. Daarbij is de samenwerking met de arbeidshygiënist belangrijk.

Het betrekken van cognities en percepties bij de begeleiding en beoordeling van werkenden met een chronische aandoening

door Felicia Los

In het kader van het onderzoeksprogramma "De Werkende Centraal" heeft **drs. Mariska de Wit** onder begeleiding van **em. prof. dr. Haije Wind**, **prof. dr. Carel Hulshof** en **dr. Angela de Boer** een gesprekstool en een training ontwikkeld voor bedrijfs- en verzekeringsartsen die hen kunnen helpen bij het betrekken van cognities en percepties van de werkende bij de begeleiding naar werk en beoordeling van de functionele mogelijkheden om te werken.

Wat is de aanleiding voor dit onderzoeksproject?
"Cognities en percepties kunnen invloed hebben op de werkparticipatie van werkenden met chronische gezondheidsproblemen. Bedrijfs- en verzekeringsartsen moeten hiermee rekening houden wanneer ze werkenden begeleiden of de functionele mogelijkheden beoordelen. Het betrekken van deze cognities en percepties door bedrijfs- en verzekeringsartsen gebeurt op dit moment nog niet systematisch. Het doel van dit project is om hier verandering in te brengen."

Kan je wat vertellen over het verloop van het project?
"Met behulp van literatuuronderzoek, een vragenlijst uitgezet onder artsen en focusgroepen onder werkenden hebben we inzicht gekregen in hoe informatie over cognities en percepties kan worden verkregen en hoe belemmerende cognities en percepties veranderd kunnen worden.
Met behulp van deze informatie hebben we een gesprekstool en bijbehorende training ontwikkeld voor bedrijfs- en verzekeringsartsen. In totaal hebben 56 bedrijfs- en verzekeringsartsen deelgenomen aan deze training. Door middel van een thuisopdracht voor de deelnemers wordt onderzocht in hoeverre de training effect heeft op het vermogen van deelnemers om cognities en percepties te identificeren, en interventies te kunnen benoemen die belemmerende cognities en percepties kunnen veranderen."

De bedrijfs- en verzekeringsartsen die deelnamen aan de training waren erg positief en beoordeelden de training met gemiddeld een 8,5!

Wat zijn de belangrijkste nieuwe inzichten uit het project?
"De bedrijfs- en verzekeringsartsen die deelnamen aan de training waren erg positief en beoordeelden de training met gemiddeld een 8,5! De komende tijd zullen we de thuisopdrachten nakijken en de resultaten analyseren."

Meer informatie over het project is te vinden op *www.dewerkendecentraal.nl*
Resultaten van het onderzoek worden in het eerste helft van 2020 verwacht.

Mariska de Wit

Heijermanslezingen

door Steven Visser

Het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) organiseerde in 2019 twee Heijermanslezingen voor de nascholing van bedrijfsartsen.
De eerste Heijermanslezing stond in het teken van arbeidsdermatologie in verband met het naderende pensioen van drs. Jan Bakker, klinisch arbeidsgeneeskundige bij de Polikliniek Mens en Arbeid (PMA) met als specialisatie dermatologie. Verscheidende sprekers hebben een voordracht gehouden over de opsporing, casuïstiek en preventie van beroepsgebonden huidklachten.
Het onderwerp van de tweede Heijermanslezing was chronische vermoeidheid, ziekte van Lyme en Q-koorts. Verschillende sprekers, waaronder ervaringsdeskundigen, gaven inzichten in de verschillende ziektebeelden en de registratierichtlijnen voor het melden van de ziekte van Lyme en Q-koorts.

De eerstvolgende Heijermanslezing over fysische agentia staat gepland op 4 december 2020 in het Amsterdam UMC, locatie AMC. De Heijermanslezingen zijn kosteloos bij te wonen. Aanmelden kan via *www.beroepsziekten.nl*.

Ook kosteloos een Heijermanslezing bijwonen? Kijk op www.beroepsziekten.nl

Opsporing en preventie van werk-gerelateerde huidkanker

door Art van Schaaijk

Anne Keurentjes MD doet promotieonderzoek naar de vroege detectie en preventie van nietmelanoom huidkanker bij buitenwerkers. Haar copromotoren zijn dr. Sanja Kezic, principal investigator (PI) en senior onderzoeker arbeids-gerelateerde huidziekten, en dr. Henk van der Molen, principal investigator en hoofd Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB).

Niet-melanoom huidkanker (NMSC) is een groeiend gezondheidsprobleem in beroepen waarbij werknemers veel zonblootstelling hebben. In verschillende Europese landen is NMSC erkend als beroepsziekte. In de afgelopen jaren zijn er verschillende preventieve strategieën ontwikkeld zoals educatieve programma's of het gebruik van zonnebrandcrème en zonwerende kleding op de werkvloer. De effectiviteit van deze interventies is onvoldoende geëvalueerd, mede door een gebrek aan objectieve uitkomstmaten.

In onze studie hebben we onderzocht of we biomarkers kunnen identificeren als uitkomstmaat voor interne uv-blootstelling. In verschillende experimentele studies hebben we enkele biomarkers geïdentificeerd die geschikt blijken te zijn voor het vaststellen van de interne belasting van uv-blootstelling. Deze biomarkers hebben we gemeten in de bovenste hoornlaag van de huid (het stratum corneum), op een simpele en nietinvasieve manier. In een vervolgstudie hebben we deze biomarkers toegepast om het beschermende effect van verschillende zonnebrandcrèmes te onderzoeken. Tot nu toe wordt dit beschermende effect gebaseerd op het bepalen van de roodheid van de huid, een subjectieve en vrij ongevoelige uitkomstmaat. Met behulp van de door ons gevonden biomarkers kunnen we op een objectieve en accurate wijze het beschermende effect van zonnebrandcrèmes beoordelen. Dit is het eerste onderzoek waarin deze uv-gerelateerde biomarkers op een niet-invasieve manier in de bovenste hoornlaag van de huid bepaald worden, in plaats van door het nemen van huidbiopten.

De kennis uit deze onderzoeken willen gaan toepassen op de werkvloer in Nederland, waar we bij buitenwerkers willen onderzoeken hoe hoog de blootstelling aan uv is en welke preventieve aanpak goed werkt in de praktijk. Want de huid is niet voor niets de belangrijkste 2 m^2 van het lichaam!

De samenwerking van locaties AMC en VUmc in het project 'Citizen Science op de werkvloer'

door Art van Schaaijk

Citizen Science faciliteert aansluiting bij de praktijk

Het project 'Citizen Science op de werkvloer', ook wel bekend als 'Bouw aan leefstijl, oogst gezondheid', richt zich op het verbeteren van leefstijl en gezondheid bij werknemers met fysiek zware beroepen, zoals in de bouw en de transport en logistiek. Deze werknemers ervaren vaker gezondheidsproblemen als gevolg van fysiek zwaar werk en een ongezonde leefstijl. Er bestaan weliswaar diverse gezondheidsbevorderende interventies, maar deze bereiken vaak niet de werknemers met fysiek zware beroepen, omdat ze niet genoeg aansluiten bij de mogelijkheden en behoeftes van deze praktisch opgeleide werknemers. Door het inzetten van de aanpak van Citizen Science is de doelgroep van werknemers met fysiek zware beroepen en hun werkgevers nauw betrokken bij de vormgeving van de interventie. Op deze manier wordt beter aangesloten bij de behoeftes en gewoontes van de doelgroep.

Betrokkenen

Dit project is gefinancierd door ZonMw vanuit het programma 'Werken is gezond' en betreft een samenwerking tussen de locaties VUmc en AMC. Drs. Mandy van den Berge is de junior onderzoeker vanuit het VUmc met begeleiding van prof. dr. Allard van der Beek en prof dr. Karin Proper, **prof. dr. Carel Hulshof** en **dr. Henk van der Molen**. Een keer in de drie weken is er afwisselend op het VUmc en het AMC overleg met het gehele team. Naast het VUmc en het AMC zijn de deelnemende bedrijven nauw betrokken en vormen de werknemers de belangrijkste betrokken partij. Daarnaast zijn Pharos, Volandis en het RIVM betrokken bij het project voor het verlenen van adviezen en het maken van materialen.

Hoe gaat het tot nu toe?

Na ruim anderhalf jaar hebben we al veel stappen gezet. Er zijn twee deelnemende bedrijven: een bouwbedrijf en een bedrijf uit de transport en logistiek. Samen met een groepje werknemers is de aanpak van Citizen Science toegepast in deze twee bedrijven. De aanpak bestaat onder andere uit workshops (toolboxen) waarin praktische tips op het gebied van gezondheid worden gegeven, werknemers met elkaar in gesprek kunnen gaan en hun ideeën kunnen geven voor het verbeteren van gezondheid op de werkvloer. Op dit moment zijn we nog bezig met de toolboxen die gegeven worden op de bouwplaats, als onderdeel van de aanpak. Daarnaast zijn we in beide bedrijven bezig met het implementeren van de ideeën van werknemers. Deze ideeën kunnen klein zijn (stickers op producten om gezond/ongezond aan te duiden), maar er zijn ook grotere ideeën (bv. ergonomisch advies op de werkvloer of een watertappunt in elke bouwkeet).

MEES

Het verbeteren van het meten van sociale participatie

door Art van Schaaijk

Volwassenen en gezondheidsprofessionals hechten veel waarde aan sociale participatie aangezien dit bijdraagt aan iemands algemene gezondheid en herstel na ziekte. Eerder onderzoek heeft echter uitgewezen dat sociale participatie moeilijk te meten is en verschillende subdomeinen bevat, die niet voor iedereen van toepassing zijn. Ter illustratie, voor sommige mensen betekent sociale participatie participatie in betaald werk gecombineerd met mantelzorg, terwijl dit voor anderen het zorgen voor kinderen in combinatie met vrijwilligerswerk omvat. Bovendien kan het belang van subdomeinen in de loop van de tijd veranderen, bijvoorbeeld wanneer iemand met pensioen gaat of ernstig ziek wordt.

Om die redenen is het nodig dat we sociale participatie op een flexibele maar gestandaardiseerde manier kunnen meten, die gebruikt kan worden bij alle volwassenen in verschillende situaties. Het Amerikaanse *National Institutes of Health* (NIH) heeft de ontwikkeling van *Patient-Reported Outcomes Measurement Information System* (PROMIS) gefinancierd. PROMIS bestaat uit itembanken die universeel van toepassing zijn bij volwassenen of kinderen. Zo'n itembank is een grote set van vragen (items), die allemaal hetzelfde construct meten, bijvoorbeeld sociale participatie. Dit heeft als voordeel dat het mogelijk is om met behulp van computeradaptief testen een selectie van items te maken die relevant zijn voor een individu. Door de slimme manier van meten hoeven mensen maar 3 tot 7 items in te vullen voor een betrouwbare score, terwijl mensen nog steeds onderling vergeleken kunnen worden. Daarnaast is het ook mogelijk om scores te vergelijken van mensen die de hele itembank hebben ingevuld met mensen die alleen items uit een bepaald subdomein van de itembank hebben ingevuld aangezien de scores op dezelfde meetlat liggen. Sociale participatie is opgenomen in de itembank 'Vermogen om een aandeel te hebben in sociale rollen en activiteiten'. De itembank bestaat uit 35 items en beoordeelt het ervaren vermogen om de gewone sociale rollen en activiteiten uit te voeren (bijv. "ik moet mijn normale gezins-/familieactiviteiten beperken").

In het MEES-onderzoek hebben we 46 volwassenen met en zonder gezondheidsproblemen geïnterviewd en hun gevraagd wat sociale participatie voor hen betekent. De uitkomsten van deze interviews zijn vergeleken met de 35 items uit de huidige itembank. Hieruit kwam naar voren dat niet alle subdomeinen van sociale participatie die belangrijk worden geacht, opgenomen zijn in de huidige itembank, zoals mantelzorg en vrijwilligers werk [ref] . In samenwerking met experts op het gebied van sociale participatie zijn op basis van de PROMISstandaarden nieuwe items gemaakt die deze subdomeinen meten/omvatten. Daarna hebben we door middel van interviews met volwassenen met en zonder gezondheidsproblemen getest of deze nieuwe items relevant en begrijpelijk zijn en of er nog subdomeinen van sociale participatie missen. Uit deze tweede studie kwam naar voren dat de in totaal 17 nieuwe items relevant en begrijpelijk zijn en dat er geen subdomeinen meer ontbraken. Op dit moment wordt onderzocht of de itembank met de 17 nieuwe items inderdaad leidt tot het beter meten van sociale participatie.

MEES is een gezamenlijk project van Amsterdam UMC, zowel locatie AMC, Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid en als locatie VUmc, afdeling Sociale Geneeskunde en afdeling Epidemiologie en Biostatistiek. MEES is gefinancierd door het *Societal Participation & Health programma* van het *Amsterdam Public Health research institute* (APH).

Partners

Prof. dr. Allard van der Beek en dr. Angela de Boer, programmaleiders, APH programma Societal Participation & Health van VUmc respectievelijk AMC.
Dr. Caroline Terwee, VUmc, afdeling epidemiologie en biostatistiek, Nederlands-Vlaamse PROMIS groep.

Contact details

Dr. Lisette van Leeuwen, VUmc, afdeling Keel-, Neus- en Oorheelkunde/Hoofd- en halschirurgie, sectie oor& gehoor (lm.vanleeuwen@amsterdamumc.nl).
Dr. Sietske Tamminga, AMC, Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid (s.tamminga1@amsterdamumc.nl).

HET CORONEL INSTITUUT VOOR

BELEIDSMAKERS, BRANCHES EN WERKGEVERS

25 jaar Nederlands Centrum voor Beroepsziekten

door Steven Visser en Henk van der Molen

In 25 jaar tijd zijn er meer dan 130.000 beroepsziekten geregistreerd bij het NCvB

Het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) bestaat nu 25 jaar. In die 25 jaar zijn er 130.404 beroepsziekten bij het NCvB geregistreerd. Met 45 diagnostische registratierichtlijnen – veelal gebaseerd op systematische literatuurstudies – kunnen bedrijfsartsen beroepsziekten vaststellen en melden. Deze systematische literatuurstudies worden regelmatig gepubliceerd in internationale wetenschappelijke tijdschriften om de kwaliteit van de registratierichtlijnen van het NCvB te waarborgen. Een andere vorm van kennis-overdracht en scholing over beroepsziekten zijn de Heijermanslezingen, workshops, nieuwsbrieven, helpdesk en de scholing van bedrijfs- en verzekeringsartsen in opleiding.

In 2019 zijn 3.691 van de 130.404 meldingen van beroepsziekten bij het NCvB geregistreerd. Net als voorgaande jaren zijn psychische beroepsziekten het vaakst gemeld (60%), met overspannenheid/burn-out als meest gemelde diagnose, gevolgd door beroepsziekten van het houdings- en bewegingsapparaat (27%) en gehooraandoeningen (5%). De voornaamste risico's voor psychische beroepsziekten die gemeld werden zijn 'het hebben van te veel werk', 'traumatische ervaringen' en 'weinig sociale steun van de leidinggevende'. De risicofactoren voor beroepsziekten aan het houdings- en bewegingsapparaat zijn 'tillen en dragen', 'herhaalde armbewegingen' en 'veel kracht zetten'. Bij meer dan driekwart van de meldingen was het verzuim als gevolg van de beroepsziekte langer dan één maand en in 9% van de meldingen was er geen sprake van verzuim.

De komende jaren gaat het NCvB zich meer richten op de preventie van beroepsziekten, bijvoorbeeld door risicocommunicatie over beroepsziekten. Met de toevoeging van infographics in de jaarlijkse overzichten van de beroepsziekten (Beroepsziekten in Cijfers / Kerncijfers beroepsziekten) is hier al een start mee gemaakt. Daarnaast zetten we in op vroegsignalering van beroepsziekten door preventief medisch onderzoek en gerichte onderzoeksprojecten.

HET CORONEL INSTITUUT VOOR

STUDENTEN

Onderwijs op Amsterdam UMC, locatie AMC

Belangrijkste onderwerpen 2019

door Edwin Boezeman

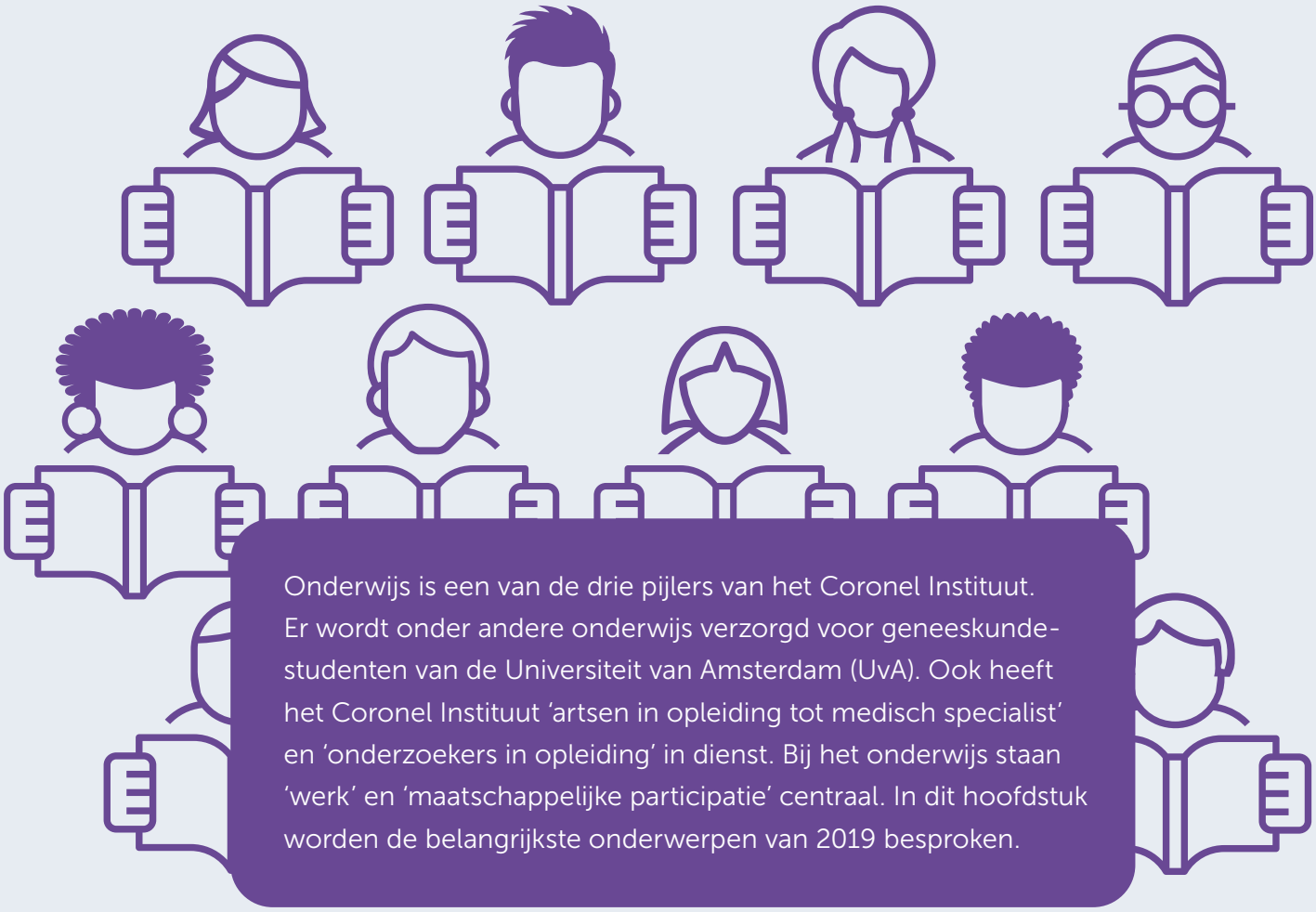

Onderwijs is een van de drie pijlers van het Coronel Instituut. Er wordt onder andere onderwijs verzorgd voor geneeskunde-studenten van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Ook heeft het Coronel Instituut 'artsen in opleiding tot medisch specialist' en 'onderzoekers in opleiding' in dienst. Bij het onderwijs staan 'werk' en 'maatschappelijke participatie' centraal. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste onderwerpen van 2019 besproken.

Waarnemen, Denken, Doen

Epicurus (bachelor Geneeskunde)

De nieuwe bacheloropleiding Geneeskunde, Epicurus genaamd, heeft in 2019 voor het eerst de hele cyclus van drie jaar doorlopen. Vanuit het Coronel Instituut hebben meerdere collega's onderwijs verzorgd in het curriculum. Net als in het startjaar heeft **dr. Karen Nieuwenhuijsen** samen met psychiater dr. Ellen Bosnak bijvoorbeeld weer een bijdrage geleverd aan het blok Waarnemen, Denken, Doen 3. De werkcolleges hadden 'werken met depressie en depressie door werk' als thema. **Jeroen Croes MD** heeft een inhoudelijke bijdrage geleverd aan het blok Circulatie en Milieu Interieur 3 (CMI 3), dat in februari 2019 voor het eerst werd gegeven. Binnen dit onderwijs richt Croes zich op onderwijs in belasting/belastbaarheid: overbelasting, surmenage en burn-out. Hierbinnen wordt nagedacht over onder andere casuïstiek, diagnoses stellen en het verschil kunnen zien tussen bijvoorbeeld overbelasting en burn-out. Nieuw aan dit onderwijs is de vorm: zelfstudieaanwijzing. Dit betreft een complexere onderwijsvorm waarin van studenten wordt verwacht dat zij zelfwerkzaam zijn. Op aanwijzing van docenten bereiden studenten zich voor op een werkcollege. Verder hebben collega's binnen de bachelor ook bijgedragen aan de onderwijslijnen Academische Vorming en Professionele Ontwikkeling.

Coassistenten en werkdruk

Ook in 2019 werd er vanuit het Coronel Instituut weer ingezet op onderwijs voor coassistenten over het voorkomen van werkdruk. Dit in navolging van het initiatief dat **prof. Judith Sluiter MBA** en **dr. Karen Nieuwenhuijsen** hiertoe in voorgaande jaren hadden genomen, en aansluitend bij het project dat Nieuwenhuijsen was gestart in het kader van het traject Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO). Vermeldingswaardig is dat Nieuwenhuijsen in 2019 haar SKO heeft behaald. In oktober 2019 werd er voor het eerst een tweedaagse onderwijsbijeenkomst georganiseerd voor coassistenten. Bij de bijeenkomst kwamen o.a. 'het bewaken van de vitaliteit' en 'loopbaanoriëntatie' aan de orde. Het doel van de tweedaagse was om de masterstudenten te ondersteunen tijdens hun coschappen. De tweedaagse werd zeer positief gewaardeerd door de studenten. Met behulp van kwaliteitsgelden waarover de faculteit sinds 2019 de beschikking heeft zijn voor 2020 inmiddels drie bijeenkomsten ingepland voor in totaal ongeveer 350 masterstudenten (coassistenten) als deelnemers. Het is de bedoeling om deze tweedaagse structureel aan te gaan bieden in de nieuwe master Geneeskunde en specifiek binnen het thema Goede Zorg. Nieuwenhuijsen van het Coronel Instituut is samen met Marcel Fabriek de coördinator van het thema Goede Zorg.

Overzicht stages en bachelor thesis

Master Thesis/Stage Geneeskundestudenten

Student	David de Vries
Begeleiders	Angela de Boer en Carel Hulshof
Onderzoeksvraag	Heeft de Kwaliteit van Werk - vragenlijst toegevoegde waarde bij het helpen van mensen die voor hun eerste verzuimafspraak op de Arbodienst komen wegens (dreigend) langdurig verzuim?, en kan deze vragenlijst toegepast worden door bedrijfsartsen?
Belangrijkste bevindingen	De vragenlijst komt van pas bij het helpen van cliënten bij de eerste verzuimafspraak bij de Arbodienst, de scores van de cliënten hielpen de bedrijfsartsen bij het consult.

Student	G.A. Hagen
Begeleiders	Sanja Kezic (Coronel) en A.E.L. Ghalbzouri (LUMC)
Onderzoeksvraag	Zijn *stratum corneum biomarkers* relevant om te gebruiken bij onderzoek naar UVB-straling?
Belangrijkste bevindingen	In het stratum corneum werden verschillende biomarkers relevant bevonden voor onderzoek naar UVB-straling. Voor enkele blootstelling werd cis-urocanic acid de meest geschikte biomarker bevonden, andere biomarkers (i.e., various angiogenis, growth factors) zijn meer geschikt om te gebruiken in geval van herhaalde blootstelling.

Bachelorthesis geneeskundestudenten

Student	Juelle Arentsen
Begeleiders	Paul Kuijer en Mariska de Wit
Onderzoeksvraag	Heeft toediening van epidurale corticosteroïden bij LRS-patiënten effect op de terugkeer naar sport?
Belangrijkste bevindingen	Op korte termijn lijken caudale epidurale corticosteroïden de functionaliteit (*Oswestry Disability Index*-score) te bevorderen, hetgeen bevorderlijk is voor de terugkeer naar sport.

Student	Linsey de Jong
Begeleiders	Paul Kuijer en Mariska de Wit
Onderzoeksvraag	Hebben epidurale corticosteroïden bij mensen met LRS een gunstig effect op de arbeidsparticipatie?
Belangrijkste bevindingen	Epidurale corticosteroïden injecties hebben in vergelijking met epidurale injecties zonder corticosteroïden na één jaar tijd geen gunstig effect op de arbeidsparticipatie voor LRS-patiënten. Over de invloed op arbeidsparticipatie op korte termijn moet meer onderzoek gedaan worden.

Student	Elma van der Heiden
Begeleiders	Angela de Boer en Henrieke Kappen
Onderzoeksvraag	Wat is de werkstatus van adolescenten en jongere personen (AYAs) met een diagnose van kanker?, welke (gezondheids)factoren beïnvloeden het werkvermogen en de terugkeer naar werk van AYAs?, en hoe kijken AYAs aan tegen werk na hun diagnose?
Belangrijkste bevindingen	AYAs keren terug naar werk na diagnose van kanker en behandeling, en het werkvermogen van werkzame AYAs is goed. Het werkvermogen van niet-werkende AYAs bleek minder goed te zijn. Factoren zoals type kanker, type behandeling, geslacht, en de algemene staat van de gezondheid houden verband met de werkstatus (wel of niet werkzaam) en het werkvermogen van AYAs. Fysieke en mentale gezondheidsklachten kwamen voor onder AYAs die teruggekeerd waren naar het werk na diagnose en behandeling.

Student	Reinier Stamatiou
Begeleiders	Paul Kuijer en Mariska de Wit
Onderzoeksvraag	Is het zo dat werkenden met een subacromiaal pijnsyndroom (SAPS) na behandeling waarbij er sprake is van een hoge mate van beweging minder beperkingen ervaren en eerder terugkeren naar werk?
Belangrijkste bevindingen	Behandeling waarbij er sprake is van beweging is een goede eerste behandeloptie voor werkenden met een subacromiaal pijnsyndroom (SAPS). Er werd niet bevonden dat een behandeloptie waarbij er sprake is van een hoge mate van beweging perse behulpzamer is dan een behandeloptie met een (iets) mindere mate van beweging.

Student	Eline Teunissen
Begeleider	Jan Hoving
Onderzoeksvraag	Vergemakkelijkt een vaste set indicatoren van terugkeer naar werk de onderlinge vergelijkbaarheid van onderzoeksuitkomsten?
Belangrijkste bevindingen	Een vaste set indicatoren van terugkeer naar werk is gevonden, en het consistent gebruik van deze set indicatoren door onderzoekers komt de onderlinge vergelijkbaarheid van onderzoeksuitkomsten op het gebied van terugkeer naar werk ten goede.

Overzicht Keuzeonderwijs 2019

Revalidatie: optimaal bewegen, leven en werken met een beperking. Meten is weten! (bachelorfase)

Omschrijving

Patiënten met een (ernstige) aandoening kunnen ernstig zijn belemmerd in hun dagelijks functioneren. In de revalidatiegeneeskunde en de arbeidsgeneeskunde proberen we deze patiënten zoveel mogelijk midden in het leven te laten staan. Tijdens dit keuzeonderwijs leren de studenten in teams om te kijken naar de patiënt als geheel, inclusief de omgeving, om te zien welke interventies nodig en mogelijk zijn om het functioneren en het werken te optimaliseren. Er zijn werkbezoeken naar Reade en Heliomare.

Thema's

Dit keuzevak bestaat uit 13 weken aansluitend onderwijs. Het keuzetraject wordt grofweg in drie onderdelen behandeld: 'Inleiding in de revalidatiegeneeskunde', 'Meten, bewegen en hulpmiddelen' en 'Leven en werken met een chronische beperking', en is samengesmeed tot een geheel. Daarnaast zal in samenwerking met het blok 'Arts en Topsport: High demand professies!' in kleine groepen een verdiepende eindopdracht gedaan worden om patiënten met een chronische aandoening of beperking te volgen, en in de literatuur op zoek te gaan naar evidence based interventies.

Docenten

Het keuzeonderwijs wordt gezamenlijk georganiseerd met revalidatiegeneeskunde, anatomie, het Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid en de afdeling Intensive Care. Daarnaast zijn docenten uit andere afdelingen van het Amsterdam UMC, locatie AMC (Cardiologie, Huisartsengeneeskunde en Dermatologie) en ervaringsdeskundigen betrokken.

Arts en Topsport: high demand professies! Grensverleggende multidisciplinaire zorg in veeleisende beroepen (bachelorfase)

Omschrijving

In topsport worden dagelijks hoge eisen gesteld aan de atleet: *citius, altius, fortius* (sneller, hoger, sterker). Het voldoen aan deze 'high demands' is vaak een kwetsbaar evenwicht tussen optimale prestatie versus acute of chronische overbelasting. Binnen de topsportbegeleiding is daarom veel aandacht voor preventie en behandeling van blessures. De rol die de arts speelt is veelal onzichtbaar, hoewel eenieder in de media kan lezen over een spoed-MRI of -operatie. In dit keuzevak wordt dit traject geïllustreerd en uitgebouwd.

De nadruk ligt op de speciale rol van de arts bij het beoordelen, behandelen en begeleiden van de topsporter. De patiëntgerichte geneeskunde dwingt de arts om – net als de veeleisende topsporter – grensverleggend mee te denken. De topsport(er) wordt ook als kapstok gebruikt voor andere veeleisende beroepen die minder tot de verbeelding spreken, zoals dat van de bouwvakker die elke dag, jaar in jaar uit, gemiddeld 1100 stenen tilt of de steigerbouwer die dagelijks maar liefst 15.000 kg verplaatst.

Thema's

Driemaands keuzeonderwijs, met de volgende drie thema's:
Traject 1: Acute blessures en risicofactoren;
Traject 2: Overbelastingblessures, beroepsziekten en preventie;
Traject 3: Medische begeleiding en gevolgen na de carrière; en
een overstijgende 13 weken durende Teslaopdracht samen met het keuzeonderwijs van Revalidatie.

Docenten

Het keuzeonderwijs wordt gezamenlijk georganiseerd met ACES - Academic Center for Evidence-based Sports medicine (*https://acesamsterdam.nl/*) en de docenten zijn collega's van diverse afdelingen van het Amsterdam UMC, locatie AMC, zoals Radiologie, Orthopedie en Revalidatie en ook collega's van buiten het AMC zoals Ajax, KNVB, Nationale Opera & Ballet, Conservatorium Amsterdam.

Dit keuze onderwijs is met een 8,7 beoordeeld in de evaluaties door studenten!

HET CORONEL INSTITUUT VOOR

PATIËNTEN

De Polikliniek Mens en Arbeid

door Carel Hulshof

De Polikliniek Mens en Arbeid (PMA) maakt deel uit van de poliklinieken binnen Amsterdam UMC, locatie AMC en is gespecialiseerd in onderzoek naar de relatie tussen gezondheid en werk, zowel voor de individuele medewerker als voor groepen. De hoofdtaak van de PMA is het helpen zoeken naar oplossingen voor complexe arbeidsrelevante gezondheidsproblemen en daarmee is de PMA met name bedoeld voor werkgerelateerde gezondheidsproblemen waar huisarts, bedrijfsarts en specialist geen oplossing voor kunnen vinden. De disciplines met de meeste verwijzingen waren in 2019 het Solvent Team, dermatologie en audiologie.

Het Solvent Team onderzoekt mensen met cognitieve, stemmings- en lichamelijke klachten na blootstelling aan oplosmiddelen ("solvents") of andere neurotoxische stoffen. Het afgelopen jaar zijn 150 personen (92 in 2018) naar ons doorverwezen. Bij 61 hiervan werd door het team een uitgebreider onderzoek verricht. Slechts een zeer klein deel daarvan krijgt uiteindelijk de waarschijnlijkheidsdiagnose Chronische Toxische Encefalopathie (CTE), in het verleden vaak 'schildersziekte' genoemd. In 2018 en 2019 zijn (vooralsnog) géén diagnoses van CTE gesteld door het Solvent Team. Door de overheid is een financiële compensatieregeling voor CTEslachtoffers in het leven geroepen die in 2020 zal ingaan. Dit werpt al zijn schaduwen vooruit. Het aantal verwijzingen en het aantal vragen over CTE is ten opzichte van 2018 duidelijk toegenomen.

De activiteiten op het gebied van dermatologie worden uitgevoerd in samenwerking met de arbeidsdermatologische afdeling van het Amsterdam UMC die in 2019 van locatie VUmc naar locatie AMC is verhuisd. De werknemers die door ons gezien worden komen uit diverse economische sectoren en beroepen. Als er meer mensen in een bedrijf of op een locatie vergelijkbare klachten hebben, wordt in een projectmatige aanpak nagegaan of de huidklachten te maken hebben met specifieke arbeidsomstandigheden. De PMA maakt deel uit van het in 2019 opgerichte Academisch Kenniscentrum Klinische Arbeidsgeneeskunde voor huid- en longaandoeningen samen met de arbeidsdermatologische afdeling en de afdeling longziekten van Amsterdam UMC, locatie AMC en het Nederlands Kenniscentrum Arbeid en Longaandoeningen. Daarmee is een belangrijke bundeling van expertise en activiteiten op het gebied van werkgerelateerde huid- en longziekten tot stand gekomen.

Gehoorproblemen door lawaai in het werk komen nog steeds veel voor maar omgekeerd zorgen ook de niet door het werk veroorzaakte gehoorstoornissen soms problemen bij de uitoefening van het werk. De onderzoeken en expertises op het gebied van gehoorproblemen worden uitgevoerd in samenwerking met de afdeling Audiologie van Amsterdam UMC, locatie AMC en ook van enkele andere audiologische centra. Er waren veel verwijzingen vanuit de politie en de NS.

Ook in 2019 was de PMA actief betrokken bij het Meldpunt PTSS van de politie. Veel aanvragen voor de beoordeling van een mogelijke posttraumatische stressstoornis (PTSS) zijn afgehandeld. Bij het merendeel van deze aanvragen leidt dat tot een erkenning van PTSS als beroepsziekte.

Highlights van 2019

door Bedra Horreh

Bezoek van Cancer and Work (CANWON)

Van 4-6 februari bracht Linda Sharp een werkbezoek aan **dr. Angela de Boer** en het Coronel Instituut. Linda is Professor of Cancer Epidemiology van het Institute of Health and Society van Newcastle University. Vanuit het Europese H2020 COST netwerk Cancer and Work (CANWON), waarvan Angela vier jaar voorzitter was, waren zij drie jaar geleden begonnen met een review. De review heeft een update gekregen en de finale versie van het artikel: "Long-term work retention after treatment cancer: a systematic review and meta-analysis" is af.

Oprichting Amsterdam Satellite Cochrane Work

Cochrane heeft de aanvraag voor een oprichting van een Satelliet van Cochrane Work bij het Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid goedgekeurd. Ook het Finnish Institute of Occupational Health, waar de editorial base van Cochrane Work zit met dr. Jos Verbeek en Jani Ruotsalainen, is enthousiast over de nieuwe samenwerking. De 'Amsterdamse Satelliet' gaat zich focussen op systematische reviews met als onderwerp 'werk participatie'. Naast het bevorderen van de kwaliteit van Cochrane Systematische Reviews zullen ook andere (methodologische) projecten onderdeel zijn van de Satelliet zoals een Core Outcome Set for Work Participation. Daarnaast zal de Satelliet intensief gaan samenwerken met Cochrane Insurance Medicine. **Dr. Jan Hoving** is hierbij deputy coordinating editor. Op vrijdag 6 september was er een 'start' symposium van de Satelliet met als titel 'How to improve the evidence for work participation'. Het was een succesvolle aftrap van de Cochrane Work Satelliet.

Links: Anna prijs
Rechtsboven: Medische Inspirator Prijs 2019
Rechtsonder: Innovatie Stimuleringsprijs

Coronellers vallen in de prijzen!

Medische Inspirator Prijs 2019 voor Jaap Maas

Dr. Jaap Maas en zijn collega's hebben 100.000 euro extra voor hun Lyme onderzoek gewonnen met de Medische Inspirator Prijs 2019. Ruim 27.000 patiënten krijgen jaarlijks de diagnose ziekte van Lyme. Daarvan houden meer dan 2500 mensen langdurige klachten met een zeer slechte kwaliteit van leven. Patiëntvertegenwoordigers van de Lymevereniging en Stichting Tekenbeetziekten hebben nu een vervolgonderzoek voorgesteld waarbij zij mede-onderzoeker zijn samen met het Radboudumc, het LUMC en het Amsterdam UMC. Uitkomstmaten zijn de lange-termijn kwaliteit van leven, deelname aan het maatschappelijk verkeer en uitval in werk.

Anna prijs voor Paul Kuijer

Op 18 oktober heeft **dr. Paul Kuijer**, tijdens het congres van de Nederlandse Orthopedische Vereniging, de tweejaarlijkse Anna Prijs van Anna Fonds|NOREF ontvangen. Zijn onderzoek, uitgevoerd in samenwerking met prof. dr. Gino Kerkhoffs en collega's van de afdeling orthopedie in negen omliggende ziekenhuizen, laat zien dat zorg op maat nodig is om weer te kunnen werken na een orthopedische operatie, net als in de topsport.

Marja Berkhout wint Innovatie Stimuleringsprijs

Op 18 april ontving **drs. Marja Berkhout** in het prachtige Academiegebouw in Utrecht een Innovatie Stimuleringsprijs namens het Platform Plein Doneren van de Stichting Else voor haar afstudeerproject voor de Master Innovatie in Zorg en Welzijn: Werkhervatting na kanker - van vooroordeel naar begrip. Haar project ondersteunt werkgevers, waardoor naar verwachting de arbeidsparticipatie van werknemers na behandeling van kanker zal toenemen. Dit is natuurlijk een enorme opsteker voor Berkhout én erkenning van het belang van het onderwerp.

Talma Penning prijs voor Yvonne Suijkerbuijk

Op 3 oktober heeft **drs. Yvonne Suijkerbuijk** de Talma Penning gewonnen. Dit is de prijs voor de beste publicatie over een verzekeringsgeneeskundig onderwerp. De jury vond onder andere dit: "De meta-analyse van collega Suijkerbuijk onderscheidt zich door de originaliteit van het onderwerp, de verzekeringsgeneeskundige relevantie en het hoogwaardige transparante onderzoeksdesign."

Oprichting 'International Federation of Physical Therapists working in Occupational Health & Ergonomics'

Op 10 mei is in Genève de 'International Federation of Physical Therapists working in Occupational Health & Ergonomics' opgericht, een historisch moment voor deze specialisatie binnen de fysiotherapie. **Drs. Yvonne van Zaanen** is gekozen tot vicevoorzitter en mag deze groep vertegenwoordigen vanuit Nederland.

Benoeming van Sylvia van der Burg – Vermeulen tot bijzonder hoogleraar verzekeringsgeneeskunde

Per 1 september 2019 is **Sylvia van der Burg-Vermeulen** benoemd tot bijzonder hoogleraar Sociale Verzekerings-geneeskunde aan de Faculteit der Geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam (AMC-UvA). Deze leerstoel richt zich op het versterken van de beroepsuitoefening binnen de Sociale Verzekeringsgeneeskunde. Naast wetenschappelijk onderzoek krijgt deze leerstoel tevens vorm in het postdoctorale onderwijs binnen de Sociale verzekerings-geneeskunde. Onderwijs vormt daarbij een belangrijke implementatiestrategie om kennis beschikbaar te stellen voor de praktijk én om het toepassen van kennis te bevorderen. De leerstoel is gefinancierd door Instituut Gak.

Karen Nieuwenhuijsen keynote speaker bij het congres van Braziliaanse bedrijfsartsen

Op 17 mei heeft **dr. Karen Nieuwenhuijsen** een keynote presentatie gehouden op het congres van Braziliaanse bedrijfsartsen in Brasilia. De presentatie ging over strategieën voor het verbeteren van het werkfunctioneren en werk re-integratie van werkenden met psychische problemen.

Coronellers gaan internationaal

Work Disability Prevention and Integration Conference in Odense (Denemarken)

Van 4 tot 7 juni was de Work Disability Prevention and Integration Conference (WDPI) in Odense, Denemarken. Vanuit het Coronel Instituut hebben zeven collega's de conference bezocht. Een groot succes, met verschillende succesvolle presentaties, posters en meetings.
Drs. Michiel Greidanus ontving tijdens het conference diner de allereerste Patrick Loisel Award voor ''Early Career Researchers' best platform presentation".

NCvB in Luxemburg

Het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) was samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op 17 oktober de Nederlandse vertegenwoordiger voor beroepsziektenstatistiek bij Eurostat in Luxemburg. Ook zit het NCvB met zes andere landen in een taskforce voor methodologische aanpassingen van datacollectie. Volgend jaar zullen de eerste data - in experimentele vorm - op de Eurostat site verschijnen.

PREMUS 2019, Bologna

Van 2 tot 5 september was het 10de International Scientific Conference on the Prevention of Work-Related Musculoskeletal Disorders (PREMUS) in Bologna, Italië. Het Amsterdam UMC was goed vertegenwoordigd.

Omeganet: Europees netwerk voor coördinatie en harmonisatie van occupational cohort studies

Op 1 en 2 oktober hebben **dr. Sanja Kezic** en **dr. Henk van der Molen** deelgenomen aan de midterm bijeenkomst van het Europese netwerk van occupational cohort studies in Zagreb. Doelen zijn harmonisatie van expositie en case-definities van werkgerelateerde aandoeningen van huid, longen, bewegingsapparaat, stress en burn-out.

Nationale Kanker en Werk Dag - groot succes!

Op 5 november werd in Doorn de eerste Nationale Kanker en Werk Dag georganiseerd. Deze dag wordt georganiseerd door de Stichting Nationale Kanker en Werk Dag, waarvan **Drs. Michiel Greidanus** de secretaris is en dat was een groot succes! Ruim 125 werkgevers, werknemers en experts gingen met elkaar het gesprek aan om te leren wat er kan bij kanker. Het Coronel was zeer goed vertegenwoordigd! Op deze dag werden workshops gegeven, plenair scenes door acteurs gespeeld en gingen sociale partners met elkaar in discussie (o.a. Mariëtte Hamer (SER), Eelco Tasma (FNV) en Mirjam van Belzen (NFK) en met onze **dr. Sietske Tamminga** in de rol van Maarten van Rossum). **Drs. Sonja Brouwers** zorgde er als vrijwilliger voor dat de hele dag vlekkeloos verliep.

Vier nieuwe principal investigators

In november zijn er vier nieuwe principal investigators (PI's) aangewezen op de afdeling. Dit zijn **dr. Karen Nieuwenhuijsen**, **dr. Jan Hoving**, **dr. Henk van der Molen** en **dr. Paul Kuijer**. Samen met de PI's **dr. Angela de Boer** en **dr. Sanja Kezic** brengt dat het aantal op zes PI's bij onze afdeling.

Volandis Deskundigendag

Op 7 november was de Volandis Deskundigendag 2019 (Kennis- en Adviescentrum van de Bouwsector). Hier hebben **drs. Marijke Schutte**, **dr. Bas Sorgdrager**, en **Hans Bouius** vanuit het NCvB (Nederlands Centrum voor Beroepsziekten) een 'Kennissessie Casuïstiek Beroepsziekten' verzorgd over signalering en preventie van beroepsgebonden huid- en luchtwegaandoeningen door schadelijke stoffen. **Dr. Edwin Boezeman** heeft een kennissessie verzorgd over de stress en emotionele uitputting, werkbevlogenheid, en het werk functioneren, van junior projectuitvoerders in de bouw.

Erkende interventie

In Nederland zijn verschillende databanken met erkende interventies en de databanken worden beheerd door samenwerkende organisaties (RIVM, Trimbos, Movisie, etc.). De Coronel Zelfhulpcursus Werk en Mantelzorg, ontwikkeld en getoetst door **dr. Edwin Boezeman**, **dr. Karen Nieuwenhuijsen** en **prof. dr. Judith Sluiter**, is op 19 december als interventie erkend en opgenomen in de Databank Effectieve Sociale Interventies die alle Nederlandse erkende interventies bevat over 'Welzijn, Participatie, en Sociale zorg'.

Promoties

door Mariska de Wit

Preventie van irritatief contact eczeem bij zorgverleners

27 juni

Maryam Soltanipoor verdedigde op 27 juni haar proefschrift genaamd "Irritant Contact Dermatitis: A strategy for prevention in dutch health care workers". Het doel van haar promotie-onderzoek was gericht op het ontwikkelen van een strategie om handverzorging onder zorgverleners te bevorderen. Er werd een interventie ontwikkeld gebaseerd op het elektronisch monitoren van handcrème gebruik en feedback. Daarnaast werden de effecten van veelgebruikte irritatieve middelen op de huibarrière en de inflammatoire respons bestudeerd.

Arbeidsrevalidatie voor mensen met chronische pijn aan het bewegingsapparaat

28 augustus

Timo Beemster verdedigde in augustus zijn proefschrift genaamd: "Quality improvement of vocational rehabilitation in patients with chronic musculoskeletal pain and reduced work participation". Chronische pijn aan het bewegings-apparaat gaat vaak gepaard met verminderde arbeids-participatie. Een bewezen effectieve aanpak om arbeids-participatie voor deze groep mensen te verbeteren is revalidatie gericht op arbeid. Er zijn echter lacunes in het proces, die kwaliteits-verbetering van arbeidsrevalidatie in de weg staan. Beemster onderzocht deze lacunes. Een van de conclusies die uit zijn onderzoek naar voren komen is dat het niet nuttig is om één gestandaardiseerd arbeids-revalidatieprogramma voor alle patiënten aan te bieden, maar dat de behandeling het best gepersonaliseerd kan worden door middel van flexibele en op maat gemaakte arbeidsrevalidatie.

Op maat gemaakte werkgerelateerde ondersteuning voor patiënten met de diagnose gastro-intestinale kanker

5 december

Anne-Claire Zaman verdedigde op 5 december haar proefschrift genaamd "Tailored work-related support for patients with gastrointestinal cancer". De focus van haar promotie lag op het ontwikkelen en evalueren van een op maat gemaakte interventie voor patiënten gediagnosticeerd met gastro-intestinale kanker. In een multicenter gerandomiseerde gecontroleerde studie werd de interventie geëvalueerd. De interventie zorgde ervoor dat patiënten gemiddeld 43 dagen sneller gedeeltelijk of volledig terugkeerden naar werk.

In de media

door Mariska de Wit

Zonlicht en huidkanker

Dr. Sanja Kezic en **dr. Henk van der Molen** waren uitgebreid in het nieuws bij onder andere het Algemeen Dagblad en Cobouw, over zonlicht en huidkanker. Op basis van verschillende onderzoeken onder buitenwerkers blijkt namelijk dat het risico op bepaalde soorten huidkanker bij hen gemiddeld 2 tot 3 keer zo hoog is dan bij mensen die binnen werken. Bij buitenwerkers is het smeren van zonnebrand dus erg belangrijk. Huidkanker zou volgens Kezic en Van der Molen, net als in Duitsland, ook in Nederland moeten worden erkend als beroepsziekte. Daarnaast is het volgens hen belangrijk dat werkgevers hun werknemers beschermen tegen de risico's van UV-straling.

Het artikel in het Algemeen dagblad is hier te vinden.

Het artikel in Cobouw is hier te vinden.

Kerncijfers beroepsziekten 2019

In september publiceerde Het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) `Kerncijfers beroepsziekten 2019`. Deze publicatie geeft een overzicht van het aantal en de aard van geregistreerde beroepsziekten. De meest gemelde beroepsziekten zijn psychische aandoeningen en aandoeningen aan het houding- en bewegingsapparaat. In de media was er, net als voorgaande jaren, volop aandacht voor de publicatie. Zo sprak **dr. Henk van der Molen** bijvoorbeeld over de cijfers bij BNR Nieuwsradio.

De kerncijfers beroepsziekten 2019 is hier te vinden.

Arbeidsrevalidatie bij chronische pijn

In november werd er een artikel gepubliceerd in het Noord-Hollands Dagblad over het promotie onderzoek van **dr. Timo Beemster**. Een op de vijf mensen heeft chronische pijn. De meesten werken, ondanks de pijn. De revalidatie kan beter, sneller en persoonlijker. Een op maat gemaakt programma duurt meer dan de helft minder lang dan het standaardprogramma. Zowel de patiënten als de behandelaars van het onderzoeksprogramma, waren positief over het op maat gemaakte programma.

Het artikel is hier te vinden.

Hulp om met pijn weer te kunnen werken

Timo Beemster onderzoekt programma op maat

Publicaties

Proefschriften

Beemster Timo
Quality improvement of vocational rehabilitation in patients with chronic musculoskeletal pain and reduced work participation
Universiteit Groningen
Promotoren: Reneman MF, Frings-Dresen MHW, Bennekom C van,
Copromotor: Velzen JM van
28 augustus 2019

Soltanipoor Maryam
Irritant contact dermatitis: Irritant contact dermatitis
Universiteit van Amsterdam
Promotoren: Rustemeyer T, Sluiter JK
Copromotor: Kezic S
27 juni 2019

Zaman Anne-Claire GNM
Tailored work-related support for patients with gastrointestinal cancer
Universiteit van Amsterdam
Promotoren: Frings-Dresen MHW, Klinkenbijl JHG
Copromotoren: Boer AGEM de, Tytgat KMAJ
5 december 2019

Nationaal

Bartstra H. *Dieselmotoremissie: op weg naar een grenswaarde: Verslag van de bijeenkomst van de Contactgroep Gezondheid en Chemie (CGC) en de Nederlandse Vereniging voor Toxicologie, sectie Arbeidstoxicologie (NVT) op 21 maart 2019.* Tijdschrift voor Toegepaste Arbowetenschap. 2019;32(3):107-111.

Blijleven R, Sorgdrager B. *'Monitor voortdurend je eigen emoties'.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(10):48-51.

Boogaard M van den, Eygendaal PDD, Kuijer DPFM. *Timmerman met lang bestaande tenniselleboog: Hoe effectief is het gebruik van een brace bij een tenniselleboog voor snelle hervatting van werkactiviteiten.* Quintesse; praktisch nascholingstijdschrift over bedrijfs- en verzekeringsgeneeskunde. 2019;(3):51-56.

Hoving J. *Arbeidsparticipatie gebaat bij evidencebased werken.* Medisch Contact. 2019 Nov;29-31.

Kox R, Hoving J. *Prognose beoordeling door verzekeringsartsen: Een kwalitatieve studie.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(5):7.

Kuijer P, Hoorntje A, Zaanen Y van, Kievit A, Koenraadt K, Schafroth M, Witjes S, Sorgdrager B, Geenen R, Kerkhoffs G. *Twintig jaar op je knieën: Knieartrose: brede samenwerking helpt.* Medisch Contact. 2019;74(49):11-13.

Kuijer PPFM, Hondebrink D, Molen H van der. *Predictors of inguinal hernia repair and persistent postoperative pain - impact of occupational mechanical exposures: Proefschriftbespreking.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(1):30.

Molen HF van der. *Beroepsziekten drie keer zo vaak bij praktische beroepen.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019 Mar 1;27(3):18-20.

Molen H van der, Hoving J. *Interventions for preventing injuries in the construction industry1.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(9):40-42.

Snippen N, Vries H de, Burg van der-Vermeulen S, Hagedoorn M, Brouwer S. *De invloed van naasten op arbeidsparticipatie van werkenden met een chronische aandoening.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(9):28-30.

Sorgdrager B. *Geschillen over arbeidsongeschiktheid.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(9):31-33.

Sorgdrager B. *Onduidelijk advies en passieve houding.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(9):43-45.

Sorgdrager B. *Een complex probleem: patiënt in tweede spoor?* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(10):16-18.

Sorgdrager B. *Het belang van de Beroepscode.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(10):41.

Internationaal

Sorgdrager B. *Wkkgz wil effectieve en laagdrempelige klachten- en geschillenbehandeling.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(10):22.

Velzen JM van, Goossens PH, Frings-Dresen M, Bennekom CAM van. *Langetermijnuitkomsten van arbeidsgerichte revalidatie na niet-aangeboren hersenletsel.* Nederlands Tijdschrift voor Revalidatiegeneeskunde. 2019;40(4):40-43.

Visser S, Kuijer P. *Hoe effectief is de richtlijn aspecifieke lage rugklachten?* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(2):43-43.

Wind H, Kuijer P. *Geen woorden maar daden.* Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde. 2019;27(6-7):29-32.

Babić Ž, Kežić S, Macan J. *Individual susceptibility to contact sensitization: the role of TNFα308G>A polymorphism and atopy.* European Journal of Dermatology. 2019;29(1):75-80.

Bakker WJ, Aufenacker TJ, Boschman JS, Burgmans JPJ. *Lightweight mesh is recommended in open inguinal (Lichtenstein) hernia repair: A systematic review and meta-analysis.* Surgery. 2019 Oct 28.

Baltrusch SJ, Dieën JH van, Bruijn SM, Koopman AS, Bennekom CAM van, Houdijk H. *The effect of a passive trunk exoskeleton on functional performance and metabolic costs.* In Biosystems and Biorobotics. Vol. 22. Springer International Publishing. 2019. p. 229-233.

Baltrusch SJ, Dieën JH van, Bruijn SM, Koopman AS, Bennekom CAM van, Houdijk H. *The effect of a passive trunk exoskeleton on metabolic costs during lifting and walking.* Ergonomics. 2019 Apr 24;62(7):903-916.

Beemster TT, Velzen JM van, Bennekom CAM van, Reneman MF, Frings-Dresen MHW. *Test–Retest Reliability, Agreement and Responsiveness of Productivity Loss (iPCQ-VR) and Healthcare Utilization (TiCP-VR) Questionnaires for Sick Workers with Chronic Musculoskeletal Pain.* Journal of Occupational Rehabilitation. 2019;29(1):91-103.

Bulck L van, Luyckx K, Goossens E, Apers S, Kovacs AH, Thomet C, Budts W, Sluman MA, et al. *Patient-reported outcomes of adults with congenital heart disease from eight European countries: scrutinising the association with healthcare system performance.* European Journal of Cardiovascular Nursing. 2019.

Dewa CS, Nieuwenhuijsen K, Hoch JS. *Deciphering the relationship between health care provider burnout and quality of care.* Annals of Internal Medicine. 2019;171(8):589-590.

Douwes M, Könemann R, Hoozemans M, Kuijer P, Vermeulen H. *DUTCH: A new tool for practitioners for risk assessment of push and pull activities.* In Tartaglia R, Albolino S, Alexander T, Bagnara S, Fujita Y, editors, Proceedings of the 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018) - Volume III: Musculoskeletal Disorders. Vol. 820. Springer Verlag. 2019. p. 604-614. (Advances in Intelligent Systems and Computing).

Faber WXM, Nachtegaal J, Stolwijk-Swuste JM, Achterberg-Warmer WJ, Koning CJM, Besseling-van der Vaart I, Bennekom CAM van, et al. *Study protocol of a double-blind randomised placebo-controlled trial on the effect of a multispecies probiotic on the incidence of antibiotic-associated diarrhoea in persons with spinal cord injury.* Spinal cord. 2019 Nov 11.

Henneberger PK, Patel JR, Groene GJ de, Beach J, Tarlo SM, Pal TM, et al. *Workplace interventions for treatment of occupational asthma (review).* Cochrane Database of Systematic Reviews (Online). 2019 Oct 8;10:CD006308.

Hoorntje A, Kuijer PPFM, Ginneken BT van, Koenraadt KLM, Geenen RCI van, Kerkhoffs GMMJ, Heerwaarden RJ van. *Prognostic Factors for Return to Sport After High Tibial Osteotomy: A Directed Acyclic Graph Approach.* American Journal of Sports Medicine. 2019 Jul;47(8):1854-1862.

Hoorntje A, Ginneken BT van, Kuijer PPFM, Koenraadt KLM, Geenen RCI van, Kerkhoffs GMMJ, et al. *Eight respectively nine out of ten patients return to sport and work after distal femoral osteotomy.* Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy. 2019 Jul;27(7):2345-2353.

Hoorntje A, Witjes S, Kuijer PPFM, Bussmann JBJ, Horemans HLD, Kerkhoffs GMMJ, et al. *Does Activity-Based Rehabilitation With Goal Attainment Scaling Increase Physical Activity Among Younger Knee Arthroplasty Patients? Results From the Randomized Controlled ACTION Trial.* Journal of Arthroplasty. 2019.

Hoorntje A, Kuijer PPFM, Ginneken BT van , Koenraadt KLM, Geenen RCI van, Kerkhoffs GMMJ, et al. *Predictors of Return to Work After High Tibial Osteotomy: The Importance of Being a Breadwinner.* Orthopaedic Journal of Sports Medicine. 2019 Dec 27;7(12).

Hulshof L, Hack DP, Hasnoe QCJ, Dontje B, Jakasa I, Riethmüller C, et al. *A minimally invasive tool to study immune response and skin barrier in children with atopic dermatitis.* British Journal of Dermatology. 2019;180(3):621-630.

Hulshof CTJ, Colosio C, Daams JG, Ivanov ID, Prakash KC, Kuijer PPFM, et al. *WHO/ILO work-related burden of disease and injury: Protocol for systematic reviews of exposure to occupational ergonomic risk factors and of the effect of exposure to occupational ergonomic risk factors on osteoarthritis of hip or knee and selected other musculoskeletal diseases.* Environment International. 2019 Apr;125:554-566.

Jabbar-Lopez ZK, Gurung N, Greenblatt D, Briley A, Chalmers JR, Thomas KS, Frost T, Kezic S, et al. *Protocol for an outcome assessor-blinded pilot randomised controlled trial of an ion-exchange water softener for the prevention of atopic eczema in neonates, with an embedded mechanistic study: The Softened Water for Eczema Prevention (SOFTER) trial.* BMJ Open. 2019;9(8).

Kal E, Houdijk H, Kamp J van der, Verhoef M, Prosée R, Groet E, Winters M, Bennekom C van, et al. *Are the effects of internal focus instructions different from external focus instructions given during balance training in stroke patients? A double-blind randomized controlled trial.* Clinical Rehabilitation. 2019;33(2):207-221.

Keijsers R, Kuijer PPFM, Koenraadt KLM, Bekerom MPJ van den, Gerritsma-Bleeker CLE, Beumer A, et al. *Effectiveness of standardized ultrasound guided percutaneous treatment of lateral epicondylitis with application of autologous blood, dextrose or perforation only on pain: a study protocol for a multi-center, blinded, randomized controlled trial with a 1 year follow up.* BMC Musculoskeletal Disorders. 2019;20(1):351.

Keijsers R, Vos R-J de, Kuijer PPF, Bekerom MP van den, Woude H-J van der, Eygendaal D. *Tennis elbow.* Shoulder and Elbow. 2019 Oct;11(5):384-392.

Kemp J van der, Kruithof WJ, Nijboer TCW, van Bennekom CAM, Heugten C van, Visser-Meily JMA. *Return to work after mild-to-moderate stroke: work satisfaction and predictive factors.* Neuropsychological Rehabilitation. 2019;29(4):638-653.

Kievit AJ, Kuijer PPFM, Haan LJ de, Koenraadt KLM, Kerkhoffs GMMJ, Schafroth MU, et al. *Patients return to work sooner after unicompartmental knee arthroplasty than after total knee arthroplasty.* Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy. 2019 Aug 30.

Kox RJ, Hoving JL, Verbeek JH, Schouten MJE, Hulshof CTJ, Wind H, et al. *Assessment of prognosis by physicians involved in work disability evaluation: A qualitative study.* PLoS ONE. 2019;14(2). e0212276.

Kox LS, Kuijer PPFM, Opperman J, Kerkhoffs GMJJ, Maas M, Frings-Dresen MHW. *Content validity of the SOS-WRIST questionnaire for timely identification of wrist overuse in young athletes.* Physician and Sportsmedicine. 2019 Sep;47(3):341-349.

Kox LS, Opperman J, Kuijer PPFM, Kerkhoffs GMMJ, Maas M, Frings-Dresen MHW. *A hidden mismatch between experiences of young athletes with overuse injuries of the wrist and sports physicians' perceptions: a focus group study.* BMC Musculoskeletal Disorders. 2019 May 20;20(1):235.

Kraan RBJ, Kox LS, Mens MA, Kuijer PPFM, Maas M. *Damage of the distal radial physis in young gymnasts: can three-dimensional assessment of physeal volume on MRI serve as a biomarker?* European Radiology. 2019.

Kraan RB, Beers L, van de Pol D, Daams JG, Maas M, Kuijer PP. *A systematic review on posterior circumflex humeral artery pathology: sports and professions at risk and associated risk factors.* The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. 2019;59(6):1058-1067.

Kraan RBJ, Nobel D de, Eygendaal D, Daams J, Kuijer PPFM, Maas M. *Incidence, prevalence, and risk factors for elbow and shoulder overuse injuries in youth athletes: A systematic review.* TSM Translational Sports Medicine. 2019;2:186-195.

Los FS, Hulshof CTJ, Sluiter JK. *The view and policy of management of occupational health services on the performance of workers' health surveillance: A qualitative exploration.* BMC Health Services Research. 2019;19(1). 473.

Los FS, Boer AGEM de, Molen HF van der, Hulshof CTJ. *The Implementation of Workers' Health Surveillance by Occupational Physicians: A Survey Study.* Journal of Occupational and Environmental Medicine / American College of Occupational and Environmental Medicine. 2019;61(12):e497-e502.

McAleer MA, Jakasa I, Hurault G, Sarvari P, McLean WHI, Tanaka RJ, Kezic S, et al. *Systemic and stratum corneum biomarkers of severity in infant atopic dermatitis include markers of innate and T helper cell-related immunity and angiogenesis.* British Journal of Dermatology. 2019;180(3):586-596.

McClanahan D, Wong A, Kezic S, Samrao A, Hajar T, Hill E, et al. *A randomized controlled trial of an emollient with ceramide and filaggrin-associated amino acids for the primary prevention of atopic dermatitis in high-risk infants.* Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology. 2019;33(11):2087-2094.

Molen HF van der, Frings-Dresen MHW, Kuijer PPFM. *Systematic reviews as evidence-base for dutch guidelines to assess musculoskeletal disorders as occupational disease: Examples of shoulder, knee and low back disorders.* In Tartaglia R, Albolino S, Alexander T, Bagnara S, Fujita Y, editors, Proceedings of the 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018) - Volume III: Musculoskeletal Disorders. Vol. 820. Springer Verlag. 2019. p. 19-21. (Advances in Intelligent Systems and Computing).

Molen HF van der, Basnet P, Hoonakker PLT, Lehtola MM, Lappalainen J, Frings-Dresen MHW, et al. *Effectiveness of Interventions for Preventing Injuries in the Construction Industry: Results of an Updated Cochrane Systematic Review.* In Bagnara S, Fujita Y, Tartaglia R, Albolino S, Alexander T, editors, Proceedings of the 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018) - Volume VIII: Ergonomics and Human Factors in Manufacturing, Agriculture, Building and Construction, Sustainable Development and Mining. Vol. 825. Springer Verlag. 2019. p. 438-440. (Advances in Intelligent Systems and Computing). https://doi.org/10.1007/978-3-319-96068-5_49

Molen HF van der, Hulshof CTJ, Kuijer PPFM. *How to improve the assessment of the impact of occupational diseases at a national level? the Netherlands as an example.* Occupational and Environmental Medicine. 2019;76(1):30-32.

Molen HF van der, Frings-Dresen MHW. *Occupational Diseases: From Cure to Prevention.* Journal of clinical medicine. 2019 Oct 14;8(10).

Moons P, Luyckx K, Kovacs AH, Holbein CE, Thomet C, Budts W, Enomoto J, Sluman MA, et al. *Prevalence and Effects of Cigarette Smoking, Cannabis Consumption, and Co-use in Adults From 15 Countries With Congenital Heart Disease.* Canadian Journal of Cardiology. 2019;35(12):1842-1850.

Nieuwenhuijsen K. *Estratégias para promover o desempenho e a reintegração no trabalho de trabalhadores com problemas de saúde mental: strategies to enhance work functioning and work reintegration for workers with mental health problems.* Revista Brasileira de Medicina do Trabalho. 2019;17(Suppl.1):8-10.

Nørreslet LB, Serup J, Kezic S, Engebretsen KA, Thyssen JP, Agner T, et al. *Tattoos and skin barrier function: Measurements of TEWL, stratum corneum conductance and capacitance, pH, and filaggrin.* Skin Research and Technology. 2019 May 1;25(3):382-388.

Omvlee L, Molen HF van der, Pas E te, Frings-Dresen MHW. *Development of an e-learning prototype for assessing occupational stress-related disorders: A qualitative study.* BMC Medical Education. 2019;19(1). 305.

Oosterhuis T, Smaardijk VR, Kuijer PPFM, Langendam MW, Frings-Dresen MHW, Hoving JL. *Systematic review of prognostic factors for work participation in patients with sciatica.* Occupational and Environmental Medicine. 2019.

Paulo MS, Adam B, Akagwu C, Akparibo I, Al-Rifai RH, Bazrafshan S, Gobba F, Green AC, Ivanov I, Kezic S, et al. *WHO/ILO work-related burden of disease and injury: Protocol for systematic reviews of occupational exposure to solar ultraviolet radiation and of the effect of occupational exposure to solar ultraviolet radiation on melanoma and non-melanoma skin cancer.* Environment International. 2019 May 1;126:804-815.

Rahrig S, Dettmann JM, Brauns B, Lorenz VN, Buhl T, Kezic S, et al. *Transient epidermal barrier deficiency and lowered allergic threshold in filaggrin-hornerin (FlgHrnr ⁄⁄) double-deficient mice.* Allergy. 2019.

Rijk de A, Amir Z, Cohen M, Furlan T, Godderis L, Knezevic B, Miglioretti M, Munir F, Popa AE, Sedlakova M, Torp S, Yagil D, Tamminga S, Boer A de. *The challenge of return to work in workers with cancer: employer priorities despite variation in social policies related to work and health.* Journal of Cancer Survivorship. 2019.

Roekevisch E, Szegedi K, Hack DP, Schram ME, Res PCJM, Bos JD, Leeflang MMG, Luiten RM, Kezic S, et al. *Effect of immunosuppressive treatment on biomarkers in adult atopic dermatitis patients.* Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology. 2019 Dec 19.

Rottenberg Y, Amir Z, Boer AGEM de. *Work cessation after cancer diagnosis: A population-based study.* Occupational Medicine. 2019 Jan 1;69(2):126-132.

Sahin O, Toorn J van der, Jansen WS, Boezeman EJ, Ellemers N. *Looking beyond our similarities: How perceived (In)visible dissimilarity relates to feelings of inclusion at work.* Frontiers in Psychology. 2019;10(MAR). 575.

Schaaijk A van, Nieuwenhuijsen K, Frings-Dresen M. *Work Ability and Vitality in Coach Drivers: An RCT to Study the Effectiveness of a Self-Management Intervention during the Peak Season.* International Journal of Environmental Research and Public Health. 2019;16(12).

Schaaijk A van, Nieuwenhuijsen K, Frings-Dresen MHW, Sluiter JK. *Work ability and work functioning: measuring change in individuals recently returned to work.* International Archives of Occupational and Environmental Health. 2019 Apr;92(3):423-433.

Schakel W, Bode C, Ven PM van de, Aa HPA van der, Hulshof CTJ, Rens GHMB van, et al. *Understanding fatigue in adults with visual impairment: A path analysis study of sociodemographic, psychological and health-related factors.* PLoS ONE. 2019;14(10):e0224340.

Soltanipoor M, Rustemeyer T, Sluiter JK, Hines J, Frison F, Kezic S. *Evaluating the effect of electronic monitoring and feedback on hand cream use in healthcare workers: Healthy Hands Project.* Contact Dermatitis. 2019;80(1):26-34.

Steinman Y, Oord MHAH van den, Frings-Dresen MHW, Sluiter JK. *Flight performance aspects during military helicopter flights.* Aerospace Medicine and Human Performance. 2019 Apr 1;90(4):389-395.

Tamminga SJ, Wolvers MDJ, Greidanus MA, Zaman AGNM, Braspenning AM, Frings-Dresen MHW, et al. *Employees Diagnosed with Cancer: Current Perspectives and Future Directions from an Employer's Point of View.* Journal of Occupational Rehabilitation. 2019;29(2):472-474.

Tamminga SJ, Verbeek JHAM, Bos MMEM, Fons G, Kitzen JJEM, Plaisier PW, et al. *Two-Year Follow-Up of a Multi-centre Randomized Controlled Trial to Study Effectiveness of a Hospital-Based Work Support Intervention for Cancer Patients.* Journal of Occupational Rehabilitation. 2019.

Tamminga SJ, Coenen P, Paalman C, Boer AGEM de, Aaronson NK, Oldenburg HSA, et al. *Factors associated with an adverse work outcome in breast cancer survivors 5–10 years after diagnosis: a cross-sectional study.* Journal of Cancer Survivorship. 2019 Feb 15;13(1):108-116.

Thyssen JP, Jakasa I, Riethmüller C, Schön MP, Braun A, Haftek M, Fallon PG, Wróblewski J, Jakubowski H, Eckhart L., Declercq W, Koppes S, Engebretsen K.A, Bonefeld C, Irvine AD, Keita-Alassane S, Simon M, Kawasaki H, Kubo A., Amagai M, Matsui T, Kezic S, et al. *Filaggrin Expression and Processing Deficiencies Impair Corneocyte Surface Texture and Stiffness in Mice.* Journal of Investigative Dermatology. 2019.

Torp S, Paraponaris A, Hoof E van, Lindbohm M-L, Tamminga SJ, Alleaume C, et al. *Work-Related Outcomes in Self-Employed Cancer Survivors: A European Multi-country Study.* Journal of Occupational Rehabilitation. 2019;29(2):361-374.

Visser S, Molen HF van der, Sluiter JK, Frings-Dresen MHW. *Evaluation of Participatory Strategies on the Use of Ergonomic Measures and Costs.* In Bagnara S, Fujita Y, Tartaglia R, Albolino S, Alexander T, editors, Proceedings of the 20th Congress of the International Ergonomics Association (IEA 2018) - Volume VIII: Ergonomics and Human Factors in Manufacturing, Agriculture, Building and Construction, Sustainable Development and Mining. Vol. 825. Springer Verlag. 2019. p. 435-437. (Advances in Intelligent Systems and Computing).

Visser S, Molen HF van der, Sluiter JK, Frings-Dresen MHW. *Evaluation of the effects of two alternative participatory ergonomics intervention strategies for construction companies.* Ergonomics. 2019;62(1):42-51.

Wentz K, Gyllensten K, Sluiter JK, Hagberg M. *Need for recovery in relation to effort from work and health in four occupations.* International Archives of Occupational and Environmental Health. 2019.

Wind A de, Beek AJ van der, Boezeman EJ, Swenneker R, Anema JR, Boer AGEM de, et al. *A qualitative study investigating the meaning of participation to improve the measurement of this construct.* Quality of Life Research. 2019.

Wit M de, Wind H, Hulshof CTJ, Boer AGEM de. *Obtaining person-related information from employees with chronic health problems: a focus group study.* International Archives of Occupational and Environmental Health. 2019 Oct;92(7):1003-1012.

Wit M de , Wind H, Snippen NC, Sluiter JK, Hulshof CTJ, Frings-Dresen MHW. *Physicians' Perspectives on Person-Related Factors Associated With Work Participation and Methods Used to Obtain Information About These Factors.* Journal of Occupational and Environmental Medicine / American College of Occupational and Environmental Medicine. 2019 Jun;61(6):499-504.

Witjes S, Hoorntje A, Kuijer PP, Koenraadt KL, Blankevoort L, Kerkhoffs GM, et al. *Goal Setting and Achievement in Individualized Rehabilitation of Younger Total and Unicondylar Knee Arthroplasty Patients: A Cohort Study.* Archives of Physical Medicine and Rehabilitation. 2019 Aug;100(8):1434-1441.

Wolvers MDJ, Leensen MCJ, Groeneveld IF, Frings-Dresen MHW, Boer AGEM de. *Longitudinal Associations Between Fatigue and Perceived Work Ability in Cancer Survivors.* Journal of occupational rehabilitation. 2019 Sep;29(3):540-549.

Zaanen Y van, Geenen RCI van, Pahlplatz TMJ, Kievit AJ, Hoozemans MJM, Bakker EWP, et al. *Three Out of Ten Working Patients Expect No Clinical Improvement of Their Ability to Perform Work-Related Knee-Demanding Activities After Total Knee Arthroplasty: A Multicenter Study.* Journal of Occupational Rehabilitation. 2019;29(3):585-594.

Zaman AGNM, Tytgat KMAJ, Klinkenbijl JHG, Boer AGEM de, Frings-Dresen MHW. *Process evaluation of a tailored work-related support intervention for patients diagnosed with gastrointestinal cancer.* Journal of Cancer Survivorship. 2019.

APPROACH-IS Consortium Congenital Heart Disease (ISACHD), **Moons P, Luyckx K, Dezutter J, Kovacs AH, Thomet C, Budts W, Enomoto J, Sluman MA, Yang H-L, Jackson JL, Khairy P, Subramanyan R, Alday L, Eriksen K, Dellborg M, Berghammer M, Johansson B, Mackie AS, Menahem S, Caruana M, Veldtman G, Soufi A, Fernandes SM, White K, Callus E, Kutty S, Apers S.** *Religion and spirituality as predictors of patient-reported outcomes in adults with congenital heart disease around the globe.* International Journal of Cardiology. 2019;274(Jan 1):93-99. https://doi.org/10.1016/j.ijcard.2018.07.103

APPROACH-IS Consortium Congenital Heart Disease (ISACHD), **Larsson L, Johansson B, Sandberg C, Apers S, Kovacs AH, Luyckx K, Thomet C, Budts W, Enomoto J, Sluman MA, Wang J-K, Jackson JL, Khairy P, Cook SC, Alday L, Eriksen K, Dellborg M, Berghammer M, Rempel G, Menahem S, Caruana M, Tomlin M, Soufi A, Fernandes SM, White K, Callus E, Kutty S, Moons P.** *Geographical variation and predictors of physical activity level in adults with congenital heart disease.* International Journal of Cardiology. Heart & Vasculature. 2019 Mar 1;22:20-25. https://doi.org/10.1016/j.ijcha.2018.11.004

on behalf of the APPROACH-IS consortium and International Society for Adult Congenital Heart Disease (ISACHD), **Ko JM, White KS, Kovacs AH, Tecson KM, Apers S, Luyckx K, Thomet C, Budts W, Enomoto J, Sluman MA, Wang J-K, Jackson JL, Khairy P, Cook SC, Chidambarathanu S, Alday L, Eriksen K, Dellborg M, Cedars AM.** *Differential impact of physical activity type on depression in adults with congenital heart disease: A multi-center international study.* Journal of Psychosomatic Research. 2019 Sep 1;124. 109762. https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2019.109762

on behalf of the APPROACH-IS consortium and the International Society for Adult Congenital Heart Disease (ISACHD), **Holbein CE, Peugh J, Veldtman GR, Apers S, Luyckx K, Kovacs AH, Thomet C, Budts W, Enomoto J, Sluman MA, Lu C-W, Jackson JL, Khairy P, Cook SC, Chidambarathanu S, Alday L, Eriksen K, Dellborg M, Berghammer M, Johansson B, Mackie AS, Menahem S, Caruana M, Soufi A, Fernandes SM, White K, Callus E, Kutty S, Moons P.** *Health behaviours reported by adults with congenital heart disease across 15 countries.* European Journal of Preventive Cardiology. 2019 Jan 1. https://doi.org/10.1177/2047487319876231

APPROACH-IS consortium, the International Society for Adult Congenital Heart Disease (ISACHD), **Sluman MA, Apers S, Sluiter JK, Nieuwenhuijsen K, Moons P, Luyckx K, Kovacs AH, Thomet C, Budts W, Enomoto J, Yang HL, Jackson JL, Khairy P, Cook SC, Subramanyan R, Alday L, Eriksen K, Dellborg M, Berghammer M, Mattsson E, Mackie AS, Menahem S, Caruana M, Gosney K, Soufi A, Fernandes SM, White KS, Callus E, Kutty S, Bouma BJ, Mulder BJM.** *Education as important predictor for successful employment in adults with congenital heart disease worldwide.* Congenital Heart Disease. 2019 May;14(3):362-371. https://doi.org/10.1111/chd.12747